

toreille, perhe parhaisiin puettuna. Lauantaina olisi kohtaamisia ravintoloissa, vilkkaita keskusteluja kahviloissa, paljon puhetta politiikasta, yhteiskunnasta, jalkapallosta yms. Sunnuntaina vierailtaisiin sukulaisen luona. Vapaa-aikana korostuisi sosiaalisuus, avoimuus, argumentointi ja yhteisöllisyys.”

Ns. suomalaista viinapäättä käsitellessään Kolbe pohtii ja suree, että ”Suomesta puuttuu yhä eurooppalaistyyppinen, perheomistuksessa oleva kodikas ja edullinen pistäytymis- ja ruokaipaikka. Ankara alkoholilainsäädäntömme on hidastanut tällaisten korttelikapakoiden syntymistä”. Suomalaisesta juopotelusta hän ei syytä biologiaa tai metsäläisyyttämme, vaan ottaa vauhtia lähihistoriasta:

”Kieltolaki muokkasi kansallista viinanjuontia tavalla, joka sinetöi myytin suomalaisesta viinapäästä osaksi kulttuurista omakuvaa. Kaksinaismoralismi kukoisti. Viinaa opittiin juomaan kahdella kädellä, nopeasti ja takahuoneessa.”

Hyvät (juoma)tavat vaativat sivistystä, jonka nimeen sekä Kolbe että maamme kansalaisuushistoria vannovat:

”Sivistykseen kuuluu välittäminen ja vastuu itsestä ja muista. Suomessa sivistyksen voimalla on tuotettu kansalaisuutta, yhteisöllisyyttä, oppia sekä tietoa.”

Sivistys on elämänasenne, on minun tulkintani. Hyvinvointivaltio ilmaisine kouluineen ja muine kulttuurilaitoksineen heijastaa Snellmanin edustamaa sivistysajattelua. Tänään raadollinen kvartaalivaltio on ajamassa sivistystä nurkkaan. Koulutus nähdään usein vain väylänä taloudelliseen menestykseen. Pelkkä talouden ja kuluttamisen ihannointi palauttaa ihmisen takaisin barbaariseen aikaan. Sivistystä Pisa-tutkimukset eivät mittaa. Jos brändityöryhmän pitää jotain tuotteista, niin tuotteistakoon selväkielistetyn Snellmanin sivistysidean.

Menneisyyden suuresta kipukohdasta, vuodesta 1918, Kolbe kirjoittaa viisaasti. Molemmien puolin haavat ovat yhä auksi, avoimet haavat kuin myykät suut. Se on osa myös minun itseyemmärrystäni Suomesta. Se on läsnä suvulta perimissäni aukollisissa albumeissa ja siinä, että täällä Märynummella, noin kolmensadan metrin etäisyydellä kodistani, on se ”lahtipaikka”, jossa Leena Landerin kertomana (Liekin lapset, Siltala 2010) puolisen sataa 14–19-vuotiaista punaista tapettiin. Siellä kasvaa sienäkin.

Olennaista Kolben kirjassa on, että hän näkee Suomen ja suomalaisuuden useiden kertomusten maana. Hän tekee sen kiihottomasti. Joistakin asioista olen samaa, joistakin eri mieltä – mutta joskus huomaan olevani eri mieltä myös itseni kanssa. Se on ajattelua, ja oppimista. Siis sivistymistä.

Venäläinen peili

TUULA-MARIA AHONEN

– Olen aina ollut melko avoin ja sosiaalinen. Aiemmin en edes tiennyt, mitä sanat ”yksinäisyys” ja ”masennus” merkitsivät, kertoo Leningradissa syntynyt Latiševa. 16 vuotta avio-
liittoa Suomessa, ja alkoholi-
ongelmakin tuli tutuksi. Mutta Latiševa oli erittäin hyvä veronmaksaja ja puski tietään läpi harmaan kiven Suomessa.

Kun Latiševa ja tuleva aviomies Pekka ylittivät Neuvosto-

liiton ja Suomen rajan, Pekka selvitti, mistä on kyse. Venäläisiä kohdellaan Suomessa kuin toisen luokan kansalaisina ja että minun oli parasta tästä lähin puhua vain englantia, Latiševa kertoo.

Pekka alkaa itse heti näyttää ”hyvää” esimerkkiä. Hän jättää Latiševan tuttaviensa juhlistaan yksin. Hääpäivän iltaa Pekka juhlistaa avaamalla tv:n urheilukanavan. Latiševa löytää alko-

Inna Latiševa
Ryssänä Suomessa. Vieraskirja
vääristä maasta
Otava, 2010

holin tuoman lohdutuksen.

Pekka ja Latiševa saavat pojan, joka hänkin oppii häpeämään äitinsä venäläisyyttä. Toni tuli kotiin päiväkodista ja sanoi minulle, että minä ja hänen siskonsa Lena olemme pahoja,

koska me olimme venäläisiä, ja että hänen isänsä ja isoäitinsä olivat hyviä, koska he olivat suomalaisia. Hän ei kysynyt mitään, ilmoitti vain tosiasiat. Asiaa ei tarvinnut todistaa, Latiševa kertoo.

Toni oppii myös koulussa, että on hyvin paha juttu olla venäläinen, koska kaikki tietävät, että venäläiset ovat pahoja. Suurin osa suomalaisista vihaa venäläisiä ja siihen on omat historialliset syynsä, Latiševa kuulee nuorelta mieheltä. Venäläiset ammatinharjoittajat kertovat Latiševalle, kuinka asiakkaat kaikkoavat, kun heille selviää asiakaspalvelijan venäläisyys.

Latiševa ei edelleenkään ymmärrä, miten ihmiset voivat elää vihan vallassa niin monia vuosia. Mekin kävimme Saksan kanssa sotaa, jossa kuoli 20 miljoonaa venäläistä. Synnyin kymmenen vuotta sodan päättymisen jälkeen, mutten tunne omasta sukupolvestani ketään, jolla olisi jotain saksalaisia vastaan. Tyttärelläni on saksalainen poikaystävä, eikä minulla koskaan ole ollut mitään ikäviä tunteita häntä tai hänen perhettään kohtaan.

Latiševan tytär kävi lukiota eliittikoulussa, Suomalaisessa yhteiskoulussa, ainoana venäläisenä. Jos isoisäni saisi tietää, että minä olen samalla luokalla venäläisen kanssa, hän tulisi kouluun aseensa kanssa, sanoivat luokkatoverit.

Lukijana minun on pakko ottaa myös omavastuuosuus. Isäni on ollut sodassa, eikä omakaan asenteeni venäläisiä kohtaan ole ollut mitenkään myönteinen. Latiševan kirja havahduttaa terveellisesti ravistelemaan ”itsettään selviä” asenteita.

Latiševa on hämmästyttävän sitkeä ja yritteliäs. Hän opiskeli, vaikka hoitikin perhettään ikään kuin yksinhuoltajana, työttömän Pekan miehen arvolle ei sovi kodinhoito. Latiševa menestyi työelämässä: hän työskenteli Suomessa vuosina 1992–2004 vientipäällikkönä, kansainvälisen ruotsalaisyrityksen vientijohtajana ja suomalaisyhtiön toimitusjohtajana.

Samaan aikaa avioliitto Pekan kanssa kävi yhä ristiriitaisemmaksi ja liikematkat tarjosivat alkoholin tuomaa lohtua. Mutta Latiševa tarttui alkoholi-

ongelmaansa ennen kuin on liian myöhäistä ja teki raittiuksen ja eropäätöksen.

Nykyisin Latiševa asuu Espanjassa ja toipuu Suomi-elämästään.

– Suomessa uusien ystävien saaminen on ollut niin vaikeaa, että jossain vaiheessa aloin jopa epäillä, että olin menettänyt sosiaaliset taitoni. Asuttuani vain kaksi vuotta Espanjassa ympärilläni on enemmän ihmisiä kuin Suomessa onnistuin löytämään 16 vuodessa. Kun tyttäreni lähti opiskelemaan Barcelonaan, hänen Suomessa syntynyt masennuksensa katosi muutamassa viikossa. Hän sai paljon ystäviä ja tapasi paljon mielenkiintoisia ihmisiä.

Vaikka Suomi on siisti ja hyvin organisoitu maa, se on kuitenkin samalla paikka, jossa olen nähnyt vain hyvin vähän iloa ja vain harvoja hymyileviä ja onnellisia ihmisiä.

– ”Älä näytä tunteitasi, tai vielä paremmin, älä tunne” - ajattelutavan vallitessa Suomi tulee aina olemaan yksinäisten ihmisten maa, Latiševa havahduttaa meitä.